

Kuinka antiikin suureepokset – *Ilias*, *Odysseia* ja *Aeneis* – iskevät meidän aikaamme?

Teivas Oksala, FT, professori (h.c.), Latinan kielen lehtori (emeritus), Tampereen yliopisto

Aikamme reseptioestetiikka, joka jättää tulkinnan lukijalle, on pudottanut pohjan käsitykseltä, jonka mukaan antiikin kirjallisuus on kaukana meistä, kuin toiselta planeetalta, muka kirjoitettu kokonaan toiselle ihmiselle kuin me. Jos oivallinen ja oivaltava nykylukija kokee episodin Troijan sodasta, Odysseuksen kotiinpaluun suursodasta tai Aeneaan pakolaisjoukon harhailun kohti luvattua maata ajankohtaisemmaksi kuin nykykirjallisuuden, ei tutkija voi muuta kuin kuunnella hänen argumenttejaan ja tarjota hänelle lisätietoa, joka syventää lukukokemusta. Niinpä T. S. Eliotin mielestä Aeneaan ja Didon tapaaminen kuoleman rajan takana on ”yksi runouden järkyttävimpiä ja samalla kultivoituneimpia jaksoja”, koska se siirtää tapahtumisen ihmisen omantunnon alueelle. Luento pyrkii esittelemään antiikin suureepokset tästä näkökulmasta eli vastaamaan kysymykseen, mikä niissä on olennaisinta: mitkä ovat niiden tähtihetket. Vertailukohtaksi valitaan suomalainen suureepos, *Kalevala*.

Kulttuurimme perusta on antiikin Kreikassa, mutta perinnöksi tämä perusta muodostui vasta, kun roomalaiset keksivät siirtää sen koko rintaman leveydeltä muotojen ja arvojen järjestelmänä sekä yhteiskunnasta että kielestä toiseen – Ateenasta Roomaan, kreikasta latinaan – ja antoivat sille muodon, josta myöhemmät kansat – kukin omalla tavallaan – tulivat osallisiksi.